

ودلایل
انتصابی
بودن آن

سلیمان امیری

www.ketab.ir

سرشناسه: امیری، سلیمان، ۱۳۴۷ -
 عنوان و نام پدیدآور: امامت و دلایل انتصابی بودن آن / سلیمان امیری .
 مشخصات نشر: تهران: مشعر، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری: ۳۷۶ ص.
 شابک: ۳-۵۷۵-۵۴۰-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیفا
 یادداشت: کتابنامه: ص. [۳۴۷] - ۳۷۵: همچنین به صورت زیرنویس .
 موضوع: امامت
 موضوع: امامت -- احادیث
 شناسه / ژده: ۵۵: نشر مشعر
 رده بندی / کنگ: ۱۳۹۳ الف ۸ الف ۸۴ الف / ۲۲۳ BP
 رده بندی / یوبی: ۴۵ / ۲۹۷
 شماره کتابشناسی: ۳۷۴۵۵۰۱

امامت و دلایل انتصابی بودن آن

● تألیف:	سلیمان امیری
● تدوین:	پژوهشگر، حج و زیارت
● ناشر:	مؤسسه فرهنگی هنری مشعر
● چاپ و صحافی:	چاپخانه مشعر
● نوبت چاپ:	اول - زمستان ۱۳۹۳
● شمارگان:	۱۵۰۰ نسخه
● بها:	۱۱۰۰۰ تومان

شابک: ۳-۵۷۵-۵۴۰-۹۶۴-۹۷۸ ISBN: 978-964-540-575-3

مراکز پخش و فروشگاه های مشعر:

تهران: تلفن: ۰۳۰۳۵۱۲۰۶۴ - ۰۲۱ / قلم: تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۸۳۸۴۰۰

فهرست

۱۳	دیاچه
۱۵	بیش گفتار
	فصل اول: مفاهیم و کلیات
۱۹	گفتار اول: مفهوم شناسی
۱۹	۱. مفهوم لغوی امام
۲۱	۲. مفهوم اصطلاحی امام
۲۱	الف) جانشینی پیامبر (ص)
۲۲	ب) ریاست عام دینی
۲۴	ج) منصب الهی
۲۵	۳. نصب
۲۷	گفتار دوم: کلیات
۲۷	۱. پیشینه
۲۹	۲. رویکردهای پژوهش
۳۰	۳. نظام جانشینی در ادیان
۳۹	۴. ضرورت نصب امام
۴۰	الف) مقتضای فطرت
۴۱	ب) مقتضای حکمت الهی

- ۴۳ (ج) مقتضای حفظ و تبیین دین.....
- ۴۴ (د) مقتضای حاکمیت الهی.....
- ۴۵ اقتراح عبدالجبار و سید مرتضی.....
- ۴۹ ۵. ساز و کار انتخاب امام.....
- ۴۹ الف) وجوب شرعی انتخاب.....
- ۵۲ ب) وجوب عقلی انتخاب.....
- ۵۴ ۶. توحید ربوبی و مسئله حاکمیت.....

فصل دوم: نقد دلایل نظریه انتخاب امام

- ۶۱ گفتار اول: مبانی مشروعیت نظام سیاسی نزد اهل سنت.....
- ۶۲ ۱. اجماع اهل حل و عقد (عما صحابه).....
- ۶۴ بررسی و نقد.....
- ۶۹ نقد دلایل اهل سنت بر حجیت اجماع.....
- ۶۹ الف) جایز نبودن مخالفت با سبیل و منین.....
- ۷۲ ب) اجتماع نکردن امت بر امر غیردینی.....
- ۷۲ بررسی سند.....
- ۷۳ بررسی دلالت.....
- ۷۳ ۲. استخلاف (عملکرد خلیفه دوم).....
- ۷۴ ۳. زور و غلبه (عملکرد برخی از اصحاب و تابعین).....
- ۷۷ بررسی.....
- ۷۸ حجیت عمل صحابه.....
- ۸۰ نقد حجیت عمل صحابه.....
- ۸۰ ۱. عدم وحدت نظر در مسائل دینی.....
- ۸۱ ۲. ناآگاهی.....
- ۸۲ ۳. رفتار نادرست صحابه.....
- ۸۴ ۴. متهم بودن صحابه به کذب.....

۸۴	۵. تدلیس برخی از صحابه.....
۸۵	۶. حدیث شمردن مطالب اهل کتاب.....
۸۷	گفتار دوم: نقد و بررسی دلایل خلافت ابوبکر.....
۸۷	۱. همراهی با پیامبر ﷺ در غار.....
۹۰	بررسی و نقد.....
۹۱	۲. اولی الامر بودن ابوبکر.....
۹۲	بررسی و نقد.....
۹۲	بررسی روایت «اقتدوا بالذین من بعدی ابی بکر و عمر».....
۹۲	الف) بررسی سند روایت.....
۹۵	ب) بررسی دلالت حدیث.....
۹۷	۳. ابی بکر مصداق صادقین.....
۹۷	نقد و بررسی.....
۱۰۰	۴. اجماع سقیفه.....
۱۰۰	بررسی و نقد.....
۱۰۱	تحقق نیافتن اجماع بر خلافت ابی بکر.....
۱۰۲	۵. پیش نماز شدن ابوبکر.....
۱۰۳	بررسی و نقد روایات نماز ابوبکر.....
۱۰۴	الف) بررسی سند روایت.....
۱۱۰	ب) بررسی دلالت روایت.....
۱۱۳	نتیجه.....

فصل سوم: ادله نظریه نصب امام (امامت عامه)

۱۱۷	گفتار اول: ادله عقلی نظریه نصب.....
۱۱۷	۱. قاعده لطف.....
۱۱۷	الف) مفهوم لغوی و اصطلاحی لطف.....
۱۲۳	ب) انواع لطف.....

ج) دلالت قاعده بر نصب امام	۱۲۵
یک - بر مبنای حکمت الاهی	۱۲۸
دو - بر مبنای جود الاهی	۱۳۰
سه - بر مبنای عدالت الاهی	۱۳۱
۲. برهان عنایت	۱۳۲
الف) امامت لازمه نظام احسن	۱۳۴
ب) تکرار امام در کمال انسان	۱۳۵
۳. معنی دین	۱۳۷
۴. برهان واسطه ای	۱۴۱
گفتار دوم: دلایل نقلی امامت عامه	۱۴۵
۱. قرآن	۱۴۵
الف) نصب امامت ابراهیم علی	۱۴۵
معنای امامت ابراهیم علی	۱۴۷
ب) وجوب اطاعت از اولی الامر	۱۵۴
یک - مصداق اولی الامر	۱۵۶
دو - پرسمان آیه اولی الامر	۱۶۴
۲. روایات	۱۷۰
الف) الاهی بودن امر جانشینی پیامبر	۱۷۱
یک - «وَلَنْ تَعَادُوا أَمْرَ اللَّهِ فَيَكُ»	۱۷۱
دو - «الامر إلى الله يضعه حيث يشاء»	۱۷۲
سه - «إنما ذلك إلى الله عز وجل يجعله حيث يشاء»	۱۷۳
چهار - «إن الملك لله يجعله حيث يشاء»	۱۷۳
ب) حدیث ثقلین	۱۷۶
معنای تمسک به اهل بیت	۱۷۸
مفهوم ثقلین	۱۸۰

۱۸۱ بررسی شبهات حدیث ثقلین

فصل چهارم: ادله نقلی امامت خاصه

۱۹۳ گفتار اول: ادله قرآنی امامت خاصه

۱۹۳ ۱. آیه ولایت

۱۹۳ الف) شأن نزول آیه

۲۰۰ نتیجه

۲۰۰ ب) دلالت آیه

۲۰۲ ولایت تکوینی و تشریعی

۲۰۵ ج) پرسمان آیه ولایت

۲۲۱ ۲. آیه صادقین

۲۲۱ شأن نزول آیه

۲۲۱ یک - پیامبر و اهل بیت پیامبر

۲۲۴ دو - آل محمد

۲۲۶ مصادیق آل محمد

۲۲۷ فرق آل و اهل بیت

۲۲۸ اختصاص اهل بیت به اهل کسا

۲۳۰ سه - امام علی

۲۳۶ چهار - بررسی سایر دیدگاهها درباره مصداق صادقین

۲۳۶ اول - صحابه مصداق صادقین

۲۳۸ دوم - مهاجران مصداق صادقین

۲۴۰ سوم - اجماع امت مصداق صادقین

۲۴۵ گفتار دوم: ادله روایی امامت خاصه

۲۴۵ ۱. حدیث دار

۲۴۵ روایت اول

۲۴۶ بررسی سند

۲۴۹	روایت دوم.....
۲۵۰	بررسی سند.....
۲۵۵	بررسی حدیث دار.....
۲۶۰	۲. روایت وصایت.....
۲۶۱	الف) روایت ابن عساکر.....
۲۶۵	ب) روایت طبرانی.....
۲۶۸	۳. حدیث تنزلت.....
۲۶۹	الف) کثرت نقل حدیث منزلت.....
۲۷۱	ب) دلالت حدیث.....
۲۷۳	ج) پرسمان حدیث تنزلت.....
۲۷۹	۴. حدیث هدایت.....
۲۸۰	۵. حدیث غدیر.....
۲۸۲	الف) سند حدیث.....
۲۸۴	ب) دلالت حدیث.....
۲۸۴	واژه «امولا» در ادبیات عرب.....
۲۸۷	ج) دیدگاه علمای اهل سنت.....
۲۹۵	د) تفسیر «أَلسْتُ أَوْلَىٰ بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ».....
۲۹۷	هـ) ابلاغ امامت علی (ع) به فرمان خدا.....
۳۰۳	و) غدیر اکمال دین و اتمام نعمت.....
۳۰۴	سند روایت خطیب.....
۳۰۶	ز) استدلال به حدیث غدیر.....
۳۱۰	ح) بررسی عبارت «اللهم وال من والاه...» در حدیث غدیر.....
۳۱۱	سند حدیث.....
۳۱۵	ط) پرسمان حدیث غدیر و آیه اکمال دین.....
۳۲۳	۶. حدیث ولایت.....

۳۲۳	الف) سند حدیث
۳۲۴	ب) دلالت حدیث
۳۲۹	ج) پرسمان حدیث
۳۳۴	۷. حدیث اثنا عشر
۳۳۵	الف) روایات شیعه
۳۳۵	یک - اثنا عشر خلیفه
۳۳۶	دو - الخُلاء... کَعْبَدَهُ نَقَبَاءَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
۳۳۶	سه - اثنا عشر امیراً
۳۳۶	چهار - اثنا عشر امیراً کُلُّهُمْ مِنْ قُرَیْشٍ
۳۳۷	پنج - اثني عشر نبياً من قُرَیْشٍ
۳۳۷	ب) روایات اهل سنت
۳۳۷	یک - «دوازده خلیفه»
۳۳۷	دو - «دوازده خلیفه به شمار نقبای رسی»
۳۳۸	بررسی سندی
۳۳۸	سه - «دوازده قیم امت»
۳۳۸	چهار - «دوازده امیر»
۳۳۹	بررسی سند حدیث
۳۴۱	ج) دلالت حدیث
۳۴۵	نتیجه
۳۴۷	کتابنامه

دیباچه

الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین

شیعه امامیه بر این است که امامت در حفاظت از شریعت و هدایت مردم به صلاح و سعادت دنیا و آخرت، دینیه نبوت و ولایت عامه بر رفتار سیاسی مردم است که زمینه را برای برپا کردن عدل و از میان بردن ظلم و یالودگی انسان‌ها از رذایل اخلاقی و برخورداری از هدایت الهی و عرفانی به سوی کمال فراهم می‌کند.

از این رو، امام باید در اجرای مسئولیت خویش، همچون پیامبر پیغمبر شروط و ویژگی‌هایی داشته باشد. اما کسی جز خدا نمی‌داند که ویژگی‌هایی مانند عصمت و علم به گوشه و کنار دین و... در کیست. بر اساس قاعده لطف، لازم است که خداوند چنین کسی را برای هدایت انسان‌ها به سوی کمال نصب کند و او چنین کرده است. اما دیگر فرقه‌های اسلامی چنین نصبی را بر خداوند لازم نمی‌دانند.

باری، دلیل یا دلایل لزوم نصب امام چیست و این دلایل چگونه بر نصب وی دلالت می‌کنند؟ شبهات درباره چنین اصل اساسی دین چیستند و...؟ محقق ارجمند جناب آقای سلیمان امیری با استفاده از کتاب و سنت به پاسخ‌گویی همین پرسش‌ها پرداخته است. امید می‌رود که این اثر نزد اصحاب اندیشه مقبول افتد و خداوند

نویسنده محترم را نیز تندرستی و توفیق افزون‌تر در خدمت به مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) روزی فرماید.

در پایان از مؤسسه آموزشی - پژوهشی مذاهب اسلامی که این اثر را به پژوهشکده حج و زیارت معرفی نموده‌اند، قدردانی می‌شود.

انه ولی التوفیق

گروه کلام و معارف

پژوهشکده حج و زیارت

www.ketab.ir

پیش گفتار

مسئله «نصب امام» از سائلی چالش برانگیزی به شمار می‌رود که همواره ذهن متفکران مسلمان را به خود اختصاص داده و داشته، به نزاع و جدال‌های فراوان تاریخی انجامیده است؛ چنان که به تعبیر شهرستانی «شم بیری که برای امامت در همه زمان‌ها کشیده شد، برای هیچ اصل دینی از نیام بر نیامد»^۱ این جاش‌ها از چگونگی احراز این منصب سرچشمه می‌گیرد؛ یعنی اینکه آیا امامت از طریق تشابه بهی رقم می‌خورد یا با گزینش و انتخاب صورت می‌پذیرد.

این نوشتار با استناد به دلایل عقلی و منابع نقلی، بحث جدید نصب امام را در چهار فصل عرضه می‌کند:

۱. معنای لغوی و اصطلاحی امام، تشابه و تمایزهای آن، پیشینه و نظام جانشینی در ادیان، سازوکار تعیین آن و تطورات تاریخی نظریه نصب؛
۲. بررسی و نقد نظریه دوم درباره انتخاب امام؛
۳. بررسی دلایل عقلی نصب امام (امامت عامه)، همچون قاعده لطف، برهان عنایت، ضرورت حجت و جامعیت دین و دلایل نقلی نصب (امامت عامه) از دیدگاه قرآن و

۱. الملل والنحل، محمد بن عبد الکرم بن ابی بکر الشهرستانی، ج ۱، ص ۳۰.

سنت و پاسخ‌گویی به شبهات در این زمینه:

۴. بررسی دلایل نقلی امامت خاصه در قالب گفتاری درباره آیات قرآن (آیه ولایت و آیه صادقین)، گفتاری درباره هفت حدیث مثبت امام خاص و تعیین جانشینان پیامبریه و شمار آنان از دید سنت به صورت تطبیقی.

گمان می‌رود تا کنون تحقیق جامع و کاملی درباره دلایل نظریه نصب الهی امام به شیوه تطبیقی انجام شده است. گروهی از علمای امامیه بخش‌هایی از دلایل نصب الهی امام را در بخش‌های خود گنجانده و کسانی بخش‌های دیگر آن را متناسب با ضرورت موجود، به‌هیده‌اند؛ اما هنوز جای تحقیق تفصیلی و استدلالی، به‌ویژه بنا بر شیوه تطبیقی، - الهی است. امید که این نوشته تا اندازه‌ای این کمبود را جبران کند. البته برای کامل شدنش نیازمند واکوشش صاحب‌نظران نیازمند است.